

ЛІТЕРАТУРА

1. Андерсен Г.Х. Снігова Королева. Ганс Християн Андерсен ; худож. Олексій К. Черепанов ; гол. ред. О.С. Кандиба. Харків : Віват, 2018. 62, [1] С. : кол. іл. (Світ чарівних казок).
2. Астрід Ліндгрен. Пеппі Довгапанчоха. Переклад зі шведської: Ольга Сенюк; малюнки: Ніна Котел та Ігор Вишинський. Київ: Веселка, 1977. 265 с.
3. Гофман, Ернест Теодор Амадей. Лускунчик і Мишачий король: казкова повість Е.Т.А. Гофман; пер. з нім. Т. Гончарук; ред. Т. Стус; худож. Є.Г. Гапчинська. Київ: Меджик букс, 2018. 135 с.
4. Дядікова О. Гра як інструмент: що таке гейміфікація?
URL: <https://mistosite.org.ua/uk/articles/hra-iak-instrument-shcho-take-heimifikatsiia> (дата звернення: 15.11.2024)
5. Ігрові технології як інструмент профілактичної роботи спеціалістів психологічної служби закладів освіти : [навчально-методичний посібник] [упор. Т.В Войцях]. Черкаси : Черкаський ОІПОПП, 2014. 92 с
6. Макаревич О. Гейміфікація як невід'ємний чинник підвищення ефективності елементів дистанційного навчання: наукова стаття. Молодий вчений. 2015. № 2 (6). С. 279–282.
7. Ткаченко О. Гейміфікація освіти: формальний і неформальний простір. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 11. С. 303–309.
8. Хроменко І. Застосування ігрових педагогічних технологій на уроках літератури URL: <https://vseosvita.ua/library/zastosuvanna-igrovih-pedagogicnih-tehnologij-na-urokah-literaturi-46834.html> (дата звернення: 16.11.2024)
9. Шість кроків до гейміфікації навчання (із прикладами). URL: <https://ain.ua/2017/12/06/6-krokov-do-gejmifikacii-navchannya> (дата звернення: 15.11.2024)

Слащук Алла Андріївна

кандидат філологічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПОНЯТТЯ ФЕМІНІСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

Дослідження соціального придушення та мінімізації жіночої літератури вже довгий період часу зберігає свою актуальність. Виникають такі запитання: що таке статева відмінність і як вона була представлена? Як жіноче суспільство опиралось на передумову нерівності між статями? Чи існує жіноча сутність, біологічна чи інша, що породжує “жіноче письмо”? Феміністки, які вірять, що “жінка” створена культурно чи соціально, шукають докази цього процесу саме в літературі. Феміністська критика іноді пов'язана з психоаналізом та/або марксизмом, критикуючи їх маскулінізм і використовуючи їхні ресурси. Це поширюється на фільми/відео, а також на соціальні чи філософські тексти [5].

Феміністична літературна критика – це літературна критика, яка базується на феміністичній теорії або, ширше, на політиці фемінізму. Вона використовує принципи та ідеологію фемінізму для критики мови літератури. Ця школа

думки прагне проаналізувати та описати способи, якими література зображує розповідь про чоловіче домінування, досліджуючи економічні, соціальні, політичні та психологічні сили, закладені в літературі [3]. Можна сказати, що такий спосіб мислення та критики творів змінив спосіб сприйняття та вивчення літературних текстів, а також змінив і розширив канони того, що зазвичай викладають [2].

Традиційно феміністська літературна критика намагалася досліджувати старі тексти в рамках літературного канону крізь нову призму. Специфічні цілі феміністичної критики включають як розвиток і відкриття жіночої традиції письма, так і нове відкриття старих текстів, а також інтерпретацію символіки жіночого письма таким чином, щоб він не був втрачений або проігнорований чоловічою точкою зору та опір сексизму, властивому більшості літератури. Ці цілі разом із наміром проаналізувати письменниць та їхні твори з жіночої точки зору та підвищити обізнаність про сексуальну політику мови та стилю були розроблені Лізою Таттл у 1980-х роках і з тих пір були прийняті більшістю феміністичних критиків [3].

Історія феміністичної літературної критики є масштабною: від класичних творів письменниць дев'ятнадцятого століття, таких як Джордж Еліот і Маргарет Фуллер, до передових теоретичних робіт у жіночих і гендерних дослідженнях авторів "третьої хвилі". До 1970-х років – під час першої та другої хвилі фемінізму – феміністська літературна критика була стурбована жіночим авторством і представленням становища жінок у літературі; зокрема зображення вигаданих жіночих персонажів. Крім того, феміністська літературна критика стурбована виключенням жінок з літературного канону, і такі теоретики, як Лоїс Тайсон, припускають, що це тому, що погляди жінок-авторів часто не вважаються універсальними [7].

Феміністична наука розробила різноманітні способи дослідження літератури, щоб зрозуміти її суть крізь феміністичну призму. Науковці з спільноти, відомої як "Жіноча критика", прагнули відокремити літературний аналіз від абстрактних аргументів, заснованих на дедукції, і натомість пристосували свою критику до більш "обґрунтованих" частин літератури (сюжет, персонажі тощо).

Елейн Шоуолтер припускає, що феміністична критика є "ідеологічним, справедливим, гнівним і застережливим пошуком гріхів і помилок минулого" [6].

Сучасні вчені намагаються зрозуміти точку перетину жіночості та удосконалити своє загальне припущення щодо гендерної політики, звертаючись до різних категорій ідентичності (раси, класу, сексуальної орієнтації тощо). Кінцева мета будь-якого з цих інструментів досягається тим, щоб розкрити та викрити патріархальну напруженість, що лежить в основі романів, і дослідити, як наші основні літературні припущення щодо таких романів залежать від підпорядкування жінок. Більше того, твори, яким історично приділяли мало або взагалі не приділяли увагу, враховуючи історичні обмеження щодо жіночого авторства в деяких культурах, можна зустріти в оригінальній формі та без

скорочення. Це робить кордони літератури ширшими для всіх читачів, а усі найбільші твори літератури висвітлюються без упередженості щодо гендерної системи [9].

У 1979 році Сандра Гілберт і Сьюзен Губар опублікували “Божевільну на горищі” – аналіз жіночої поезії та прози, а також те, як вона вписується у ширший феміністичний літературний канон. Ця публікація стала основним елементом феміністської критики та розширила сферу публікацій, які вважаються феміністськими роботами, особливо в 19 столітті. У книзі конкретно стверджується, що чоловіки в наукових колах переважно розглядали жінок у двох різних категоріях: монстрами чи ангелами [4]. Особлива зосередженість Гілберт й Губар на літературній критиці в царині поезії та інших коротких творах розширила можливості сьогодишнього феміністичного літературного руху.

Сьогодні такі письменниці, як Глорія Е. Анзальдуа робить свій внесок у феміністичний канон, водночас працюючи з іншими формами написання [8].

У 1980-х Хейзел Карбі, Барбара Крістіан, Белл Хукс, Неллі Маккей, Валері Сміт, Гортенз Спіллерс, Елеанор Трейлор, Шеріл Уолл і Шеріл Енн Вільямс зробили значний внесок у протекцію темношкірих феміністок того періоду [1]. У той самий час Дебора Е. Макдауелл опублікувала “Нові напрямки критики темношкірого фемінізму”, в якому закликала до більшої теоретичної школи критики, а не до сучасних робіт, які вона вважала надто практичними. У цій статті Макдауелл також детально обговорювала зображення темношкірих жінок у літературі та те, як воно виглядало більш негативним, ніж зображення білих жінок. З часом ця теорія почала розсіюватися в ідеології. Багато хто вирішив спрямувати дослідження на психологічні фактори досвіду темношкірих. Інші аналізували досвід темношкірих через їхні стосунки із західним світом [5].

Французькі вчені, такі як Юлія Кристева, Елен Сіксу, Люс Ірігаре та Браха Л. Еттінгер, включили психоаналітичні дискурси у свої роботи спираючись на Зигмунда Фрейда та Жака Лакана як спосіб “докопатися до суті” жіночих тривог у тексті, щоб проявити їх повнішою мірою. Сучасні вчені-феміністки в галузі літератури включають Гортензію Спіллерс, Ненсі Армстронг, Аннет Колодні та Ірен Тейлер, які мають різне походження та використовують свій власний суб’єктивний досвід, щоб сформулювати своє розуміння феміністичної літератури. Нині декілька університетських вчених використовують літературний фемінізм під час критики текстів. Інтеграція цієї школи дала науковцям надзвичайно корисний інструмент для постановки питань щодо гендерних відносин у текстах [10].

Сучасна феміністична літературна критика здебільшого бере свій початок у феміністичних рухах другої хвилі 1960-х років. Починаючи з аналізу літератури, орієнтованої на чоловіків, яка зображала жінок як принизливу та пригноблену модель. Такі теоретики як Мері Еллман, Кейт Міллет і Жермен Грір кинули виклик минулим уявленням про жіноче в літературознавчій науці.

Як і інші аспекти феміністської теорії, протягом другої половини двадцятого століття феміністична літературна критика розширилася, включивши значно ширший спектр ідентичностей під загальним терміном “фемінізм”.

Феміністська теорія третьої хвилі й далі прагнула включити більше ідентичностей та аспектів інтерсекційності, і феміністська літературна критика наслідувала цей приклад. Проте фемінізм третьої хвилі та феміністська літературна критика більше стурбовані питаннями раси та інших феміністичних проблем [8].

Як наслідок, різноманітність і характер досліджуваних текстів значно зросли, охоплюючи більше текстів з транснаціональної точки зору, зберігаючи при цьому свою сутність в аналізі того, як суспільство, де домінують чоловіки, впливає на інтерпретацію та творення літератури. У той же час нові феміністські літературознавці досліджують універсальні образи, які використовують жінки-письменниці, щоб розкрити несвідому символіку, яку жінки використовували для опису себе, свого світу, жіночого суспільства в різних часових періодах і національностях, щоб розкрити власне жіночу мову в літературі. Нова феміністська література та критика мінімізують акцент на чоловічому впливі задля того, щоб краще розкрити універсальний жіночий розум у його власному контексті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Binns Amy. *Hidden Wyndham, Life, Love, Letters*. Grace Judson, 2005. 304 p.
2. Fulton Elaine. "Mrs. Dalloway: Sexuality in post-war London." *Examiner* (Nov. 17, 2011). Accessed March 27, 2016. 265 p.
3. Hardy Thomas. *Far From the Madding Crowd*. Massachusetts: Trajectory Classics, 2014. 482 p.
4. Helford Elyce Rae. "Feminism", in Westfahl, Gary. *The Greenwood Encyclopedia of Science Fiction and Fantasy: themes, works and wonders*. Westport, Connecticut: Greenwood, 2005. 17 p.
5. Romaine Suzanne. *Communicating Gender*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, 1999. 4 p.
6. Sellers Susan, Plain Gill. *A History of Feminist Literary Criticism*. Cambridge University Press, 2007. 413 p.
7. Wayne Tiffany K. *Feminist Writings, from Ancient times to the Modern World*. Santa Barbara, Greenwood, 2011. 476 p.
8. Wexler Robert Freeman. "Emshwiller Interview (Robert Freeman Wexler interviews Carol Emshwiller)". *Laconic Writer*. Retrieved June 6, 2010.
URL: <https://robertfreemanwexler.com/2010/01/19/emshwiller-interview/>
9. Woolf Virginia. "Orlando: A Biography". In *Selected Works of Virginia Woolf*. London: Wordsworth Editions Limited, 2005. 133 p.
10. Wright Bradford W. "Great Power and Great Responsibility: Superheroes in a Superpower, 1956–1967", in Wright, Bradford W. (ed.), *Comic Book Nation: The Transformation of Youth Culture in America*, Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2009. 18 p.